

Гейко Є.В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ: ЦІЛІСНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Про автора: *Гейко Євгенія Вікторівна* – доктор психологічних наук, доцент; доцент кафедри практичної психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

У статті здійснено спробу психологічного аналізу проблеми цілісності особистості як вагомій передумови становлення професійної цілісності майбутнього фахівця на етапі навчання у вчз. Представлено дані психологічного експерименту щодо особливостей цілісності особистості у студентів майбутніх психологів, політологів, філологів. Виокремлено найсуттєвіші чинники самоорганізації цілісності особистості.

Ключові слова: *професійна зрілість, цілісність особистості, самоорганізація полісистемної цілісності особистості.*

Постановка проблеми. Специфіка буття сучасної особистості характеризується динамічністю й стрімкістю перетворень у всіх напрямках життя, особливо у професійній сфері. Суспільство активно розвивається й висуває підвищені вимоги щодо фахівця. Передусім потреба у особистості, яка виявляє авторство власної життєтворчості й сприяє інноваційним процесам світоустрою. Втім лише зріла особистість здатна створити гармонійний світ навколо себе. Отже професійна зрілість фахівця є актуальною проблемою, що постає перед освітою й суспільством в цілому. Проте професійній зрілості передують цілісність особистості. Таким чином, **метою** нашої статті є висвітлення особливостей цілісності особистості як суттєвої передумови її професійної зрілості.

У загальному психологічному контексті проблематика цілісності особистості розглядається у психосоціальному контексті як ідентичність особистості (А. Борисюк, З. Ковальчук та ін.); у соціально-когнітивному й диспозиційному ракурсах – як становлення цілісності особистості (І. Ващенко, Н. Завацька, А. Коваленко, О. Кононенко, В. Турбан та ін.).

У працях Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна висвітлюється соціокультурний контекст, інтерсуб'єктивне підґрунтя цілісності особистості.

Проблематика цілісності особистості постає в психологічних теоріях гуманістичного напрямку. Зокрема, гештальт-психологія розкриває проблему границь поля сприйняття й практичного руху до фокусу “Я”; гуманістична психологія акцентує увагу на глибинній цілісності людини й розвитку її потенціалу; екзистенційна психологія розглядає цілісність особистості як практичний рух екстатичності в напрямку “можливість-дійсність”. Саме спроба ствердження унікальності й розуміння складності функціонування цілісної

особи в реальному світі є головним постулатом гуманістичних теорій особистості. Принцип холізму розглядається вченими щодо завершення гештальта (гештальт-психологія) і самоактуалізації (гуманістична психологія), екстатичного руху (екзистенціальна психологія) і човникового руху до цілісності (трансперсональна психологія) [1, 2].

Однак гуманістична психологія, здійснюючи антропоцентричний наголос і застосовуючи принцип холізму, все-таки не дає остаточного й вичерпного визначення всієї повноти людського існування. З'ясування умов цілісності особистості й основних принципів її методологічної тематизації в дослідженні пов'язано з системним підходом [3].

Проблема формування цілісності особистості потребує узгодженості позицій, стратегій, мовлення суб'єктів взаємодії (Л. Вітгенштейн, Г. Зіммель, І. Гейзінга та ін.). Відтак постає питання взаємозв'язку процесів прийняття себе, іншого, ситуації взаємодії з ним (О. Брудний, Д. Берн, С. Валінс, Д. Сієрс та ін.). Такий взаємозв'язок необхідно розглядати як принципову єдність взаємодії "вкладених один в одного...просторів" (С. Братченко, О. Бодальов, У. Джеймс, В. Зінченко, Д. Бем та ін.). Який із чинників є найбільш значущим у процесі формування цілісності особистості можна визначити в такий спосіб: по-перше, ставлення та думка іншого, що слугує основою самосприйняття (Л. Галаш, О. Ухтомський та ін.); по-друге, уявлення про себе, "Я" - ідентифікування себе на рівні соціальної ідентичності - підґрунтя для самоздійснення себе через взаємодію з іншими (Г. Балл, А. Борисюк, Дж. Мід, І. Гофман та ін.); по-третє, ідентичність на рівні самості, фундаментальна різниця між "Я" та іншими (А. Борисюк, Р. Валлагер, Д. Вегнер, Ж. Вірна та ін.) [1, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато дослідників одностайні в думці про принципову схожість механізмів: підкреслюється роль "еталонів", "еталонних стратегій" самосприйняття й організації цілісності (Ф. Василюк, Ф. Гайдер, Д. Бем, Г. Келлі та ін.). Можна виокремити ще один напрям щодо їх взаємозв'язку - ситуаційний підхід (М. Аргайл, Л. Нісбет, Р. Росс та ін.). Окрім того, часто акцентується увага, що фіксування на будь-якому компоненті з "Я-ціле - Інший-ціле - Світ-ціле" призводить до неузгодженості, викривленості і порушення цілісності особистості (Б. Абрагамс, Р. Белл, В. Зінченко, Д. Сієрс та ін.).

Зважаючи на зазначене вище, варто звернути увагу на взаємозалежність між самоприйняттям і самоздійсненням особистості й світорозумінням суб'єкта: феномен самоорганізації індивіда визначається суб'єктивною картиною світу, підпорядкованої системі поглядів нас світ, прийнятий у спільноті (У. Найсер, П. Оукс, Д. Сієрс, Т. Шибутані, К. Ясперс та ін.). У процесі аналізу цієї проблеми дослідники стикаються із проблемою контекстності світорозуміння (М. Аргайл, Е. Спрангер, К. Робсон та ін.). Контекстність світорозуміння у психологічних дослідженнях розглядається, перш за все, як ситуативна обумовленість, уміння враховувати контекст системи-цілого, уміння враховувати контекст взаємодії "інший-ціле" та "Я-ціле" (Р. Андерсон, Дж. Блек, М. Беллок, Е. Вебер, К. Лайтфут, Р. Солсо та ін.).

Якщо з цієї позиції розглянути концепцію цілісності особистості, то особистість і світ є водночас і складові, і самостійні системи. Складова особистості має біохімічні, фізіологічні, соматичні властивості. Складова світу те саме наповнення, але коли з'являється інша людина, то додаються ще й фізичні, механічні і т. ін. властивості, якщо в якості світу постають речі і предмети. Цілісність у такий спосіб є розділеною, а її складові дискретні.

Отже, цілісний світ організується в полісистему через взаємодію особистості і її світу у двох позиціях: незалежних систем і підсистем одна одної. Це означає, що цілісний світ підкорюється принципу подвійності якісної визначеності [4].

Полісистемні взаємодії особистості і її світу розподіляються за різними складовими. Взаємодії локалізуються в поле складової особистості і в поле складової світу. Позиція (система чи підсистема), локалізація (у складовій особистості і світу) і взаємодія (з урахуванням позиції і локалізації) – ключові параметри цілісного світу. Вони надають йому розмаїтості, різнопорядковості, релятивності.

Слід підкреслити, що полісистемність характеризується подвійністю якісної визначеності і релятивністю. А саме подвійність має такий прояв: стабільність і варіативність, узгодженість і неузгодженість, схильність до планування і автоматизм, ініціативність і шаблонність.

Доцільно зауважити, що саме системний та цілісний підходи дозволяють представити специфіку диференціації та інтеграції цілісності особистості; виокремити спільне між системами, модальностями, диспозиціями цілісності особистості й водночас суттєву різницю між ними і субмодальностями; інтеграцію цілісності особистості й виявлення чинників, котрі надають цій цілісності єдності, не зважаючи на багатоплановість [3]. Із такої позиції варто здійснити теоретичний аналіз полісистемної цілісності особистості та її загальних складових: субмодальностей, полярних категорій, біполярних категорій. Такими поняттями визначаються ментальні репрезентації цілісності особистості в різних сферах її цілісного світу.

У якості провідних чинників вважаємо за необхідне виділити такі системні поняття, як “ізомерії”, “багатовимірності”, “ієрархії”. Ізомерія являє собою механізм зв'язку, перехід від одних компонентів полісистемної цілісності особистості до інших. Багатовимірність слід розглядати як багатоаспектність полісистемної цілісності особистості. Ієрархію необхідно представити через “вертикаль” і “горизонталь” у структурі полісистемної цілісності особистості. Так, “вертикальна” структура – це є холон, особлива форма співвідношення цілого і часток.

Виклад основного матеріалу і результатів емпіричного дослідження. Із представленої вибірки: 110 осіб (студенти-психологи) нами було виокремлено 28 досліджуваних, котрі демонструють “адаптивні” стратегії самоорганізації полісистемної цілісності особистості; 102 особи (студенти-політологи, філологи) нами було виокремлено 20 досліджуваних, котрі

також виявляють “адаптивні” стратегії самоорганізації полісистемної цілісності особистості.

Патерни рис адаптивні і неадаптивні стратегії самоорганізації полісистемної цілісності особистості студентів-гуманітаріїв (результати кластерного аналізу) [1].

Полярні групи адаптивних і неадаптивних стратегій поведінки виокремлювалися серед студентів-психологів та студентів-політологів, філологів окремо. Суб’єкти, котрі увійшли до групи адаптивних стратегій, за допомогою кластерного аналізу були згруповані за їхніми психологічними характеристиками. Програма кластеризації формувала групи суб’єктів, котрі схожі між собою за суттєвими психологічними особливостями, що відрізняють їх від інших груп.

Проаналізуємо результати кластерного аналізу полярних за успішністю стратегій самоорганізації полісистемної цілісності особистості й утворені відповідно до одержаних кластерів патерни психологічних рис.

Групи осіб, котрі мають схоже поєднання рис (патернів), утворюють певні психологічні типи, що мають місце як серед адаптивних, так і неадаптивних стратегій, які обирають студенти-політологи, філологи, студенти-психологи. Зазначимо, що типи виокремлено емпірично як такі, котрі існують в певному середовищі (вищі навчальні заклади). Однак зрозуміло, що навчальна діяльність студентів-гуманітаріїв та студентів-психологів має власну специфіку й висуває вимоги, які відрізняються за своїм змістом. Оскільки самоорганізація полісистемної цілісності особистості у студентів-політологів, філологів та студентів-психологів може відрізнитися, тому й поєднання характерологічних і факторів цілісності особистості може бути різним. У зв’язку з вищезазначеним окремо представлені результати студентів-політологів, філологів та студентів-психологів.

Група адаптивних стратегій поведінки студентів-психологів за результатами кластерного аналізу утворюється з двох типів – перший відрізняється від другого більш вираженою емоційною стабільністю (“С”) (17 із 28 осіб), соціальною сміливістю (“Н”), енергійністю і життєрадісністю (“F”), практичністю (“M”), а також більшою соціабельністю, орієнтуванням на групову думку (“Q²”). У осіб зазначеного типу не так чітко представлені “фактор h”, але більш вираженим є “фактор e”. Назва типу: “Активні, практичні, совісні – “толерантні”.

Представники другого емпірично виокремленого типу адаптивних стратегій поведінки студентів-психологів (11 із 28 осіб) виявляють меншу соціальну сміливість та силу “Я”, вони менш практичні й більш тривожні. Також менш вираженою у них є залежність від групи, однак вони більше спираються на логіку, ніж на почуття, виявляють високу совісність і “фактор k⁺”. Цей тип одержав назву: “Нерішучі, совісні, інтроєктивні”. Отже, обидва патерни рис (типу адаптивних) виявляють загальні особливості, найсуттєвіші з яких – відсутність мімікрії та залежність.

Студенти-психологи, котрі використовують неадаптивні стратегії у процесі становлення цілісності особистості, розподілилися на три типи.

Перший тип (5 із 28 осіб) характеризується життєрадісністю, енергійністю, низькою тривожністю. Окрім цього, їм притаманний знижений самоконтроль, імпульсивність, опора на почуття, безпосередність. При цьому спостерігається більш виражена, ніж у інших неадаптивних, м'якість та чутливість ("I"), висока залежність від думки групи ("Q2"), у меншій мірі проявляється ригідність, схильність відкладати рішення і висновки. Зазначений тип вирізняється високим показником "фактора m", а також вони більш виявляють потяг до життя. Назва типу: "Імпульсивні залежні – "сенситивні". Імовірно, складність під час становлення цілісності особистості пов'язана із труднощами у соціальній адаптації, особливо у взаємодії із однолітками, викладачами.

Другий тип неадаптивних стратегій у процесі самоорганізації цілісності особистості студентів-психологів демонструє більш високу тривожність (9 осіб), стурбованість ("F"), меншу емоційну стабільність ("C"). Їм властива соціальна боязкість ("H"), депресивні тенденції ("O"), фрустрованість ("Q4"), обачна, але "штучна" поведінка ("N"). За результатами методики ГТО Л. Собчик вони виявляють одночасно високі показники екстраверсії та інтроверсії. Згідно із автором методики, це є передумовою дезадаптації, а також її проявом. У порівнянні з іншими неадаптивними стратегіями поведінки, у представників цього типу дуже чітко представлений "фактор k", а також – "фактор m". Назва типу: "Нестабільні емоційні – саморуїнуючі".

Третій тип – єдиний серед неадаптивних у процесі самоорганізації цілісності особистості студентів-психологів, котрий характеризується чітко вираженим "фактором p" (14 із 28 осіб). Тобто сама по собі схильність до матеріальних цінностей не є чинником успішної самоорганізації цілісності особистості. Цікаво, що, при високому рівні потреби у спілкуванні у досліджуваних спостерігається знижений рівень міжособистісної чутливості, самовпевненість. Імовірно, усе це зумовлює труднощі у взаємодії з одногрупниками, а також створює перепони у процесі самоорганізації. Назва типу: "Неемпатійні, самовпевнені схильні до накопичення".

Серед студентів-політологів, філологів, котрі обирають адаптивні стратегії самоорганізації цілісності особистості, за результатами кластерного аналізу виокремлюються два типи. Перший демонструє "фактор p" (13 із 20 осіб), емоційну стійкість та водночас енергійність, соціальну сміливість. У них високий показник "радикалізму" ("Q1"), тобто домінують інтелектуальні інтереси, сприйняття нового. Окрім цього, їм притаманні розвинена уява, здатність до абстрагування, поширення влади над оточенням. Назва типу: "Самодостатні, емоційно стабільні радикальні – "владні".

Другий тип адаптивних студентів-політологів, філологів (7 осіб) з високим рівнем особистісної тривожності, більш низьким рівнем "сили "Я" (але не за межею середнього значення) ("C"). Вони більш боязкі ("H"), стримані, серйозні та розсудливі ("F"). Означений тип демонструє чутливість, підвищене почуття провини ("O") та фрустрованість ("Q4"). А

також вони характеризуються схильністю спиратися більш на факти, ніж на почуття; їм властиво підпорядковувати власну картину світу соціальної реальності та життєдіяльності, швидко приймати однозначні рішення. Представники цього типу консервативні, уважають за необхідне дотримуватися чітких правил й цінностей. Показник “фактору m” – середній. Назва типу: “Сенситивні консервативні залежні – “боязкі””.

Студенти-політологи, філологи, які використовують неадаптивні стратегії у процесі самоорганізації цілісності особистості, – також розподіляються на два типи. Перший тип представляють (12 із 20 осіб), енергійні, сміливі, проте орієнтовані на підтримку групи, конформні, ригідні. Характерним для представників цього типу є те, що вони менше керуються логікою, ніж почуттями, виявляють схильність до однозначних оцінювань та визначеної, несуперечної картини світу (“фактор p-”, “фактор k-”). Назва типу: “Однозначні, конформні, ригідні, схильні до домінування – “негативісти””.

Другий тип студентів-політологів, філологів, котрі використовують “неадаптивні” стратегії у процесі самоорганізації цілісності особистості, – стримані, серйозні, напружені. Слід зазначити, що вони більш самодостатні (“Q2”), ніж перші, але майже в однаковій мірі керуються як логікою, так і почуттями. Ще більш яскравою є схильність до однозначних суджень, оцінок, до підтримки простої, чіткої та несуперечливої картини світу. У порівнянні із попереднім типом вони в більшій мірі виявляють “фактор e”, тенденцію до “фактору m”. Назва типу: “Стримані, напружені совісні – залежні від батьків”.

За результатами аналізу одержаних кластерних груп варто відзначити, що самі по собі характеристики цілісності особистості не є передумовами “адаптивності” чи “неадаптивності” стратегій для самоорганізації полісистемної цілісності особистості. Вони є лише елементи особистісних патернів, які вміщують риси характеру, особистісні властивості студентів-політологів, філологів та студентів-психологів. Інформація щодо означених комплексних індивідуально-психологічних патернів є більш надійним підґрунтям для пояснення та прогнозу успішності самоорганізації полісистемної цілісності особистості, ніж знання про окремі характеристики цілісності чи характеру студентів-гумантаріїв, студентів-психологів.

Слід зазначити, що “фактори e, k, p, m” властиві як адаптивним, так і неадаптивним стратегіям студентів-політологів, філологів. Схожа ситуація із “фактором h, hu, p”. Тому варто проаналізувати, чим відрізняються патерні рис, що визначає адекватність та успішність їх стратегій у процесі самоорганізації полісистемної цілісності. Задля цього важливо порівняти студентів, які використовують адаптивні та неадаптивні стратегії поведінки: зокрема “самодостатні, емоційно стабільні радикальні – “владні” та “однозначні, конформні, ригідні, схильні до домінування – “негативісти””. Обидві групи – активні, енергійні, соціально сміливі, у прийнятті рішення однаково керуються як логікою, так і почуттями, схожими є і прояви

“фактору р”. Однак “адаптивні” виявляють більш високу самодостатність та “силу “Я”, мають нижчий за “неадаптивних” рівень ригідності.

Здійснено порівняльний аналіз студентів-політологів, філологів, які задіюють адаптивні та неадаптивні стратегії у процесі самоорганізації полісистемної цілісності особистості – це “сенситивні консервативні залежні – “боязкі” та “стримані, напружені совісні – “залежні від батьків” характерною є саме яскрава сенситивність в адаптивних. Окрім цього, вище за середній рівень – тривожність, а також високий рівень сором’язливості, соціальної боязкості, стриманості, серйозності, керування логікою, ригідність. Відзначені якості, з одного боку, сприяють необхідній розсудливості та схильності до розмірковувань, цілеспрямованості, а з іншого, благочесності, а також сенситивності в оцінюванні власних зусиль. Однак при цьому в них наднизький рівень “фактоау k-” (потреба у деструкції).

Слід зазначити, що, “фактор k-” (потреба у деструкції) є характерним саме для неадаптивних, а “фактор h” - для адаптивних (потяг до життя). Можливо, у студентів-політологів, філологів вплив на “адаптивність” стратегій самоорганізації полісистемної цілісності особистості здійснює з одного боку, “фактор h”, а з іншого, “фактор e”, тобто діє принцип взаємодоповнюваності. Отже, означені властивості є сприятливим підґрунтям двох стратегій “адаптивного” процесу самоорганізації полісистемної цілісності особистості: 1) “фактор h” (потяг до життя); 2) “фактор e” (совісність). Тобто особистості, яка менш сконцентрована і цілеспрямована, у порівнянні із особистістю, зануреною у внутрішній світ, допомагає вирішувати кризові ситуації потяг до життя. Він дозволяє розрізняти більш тонкі деталі, аспекти внутрішнього “Я”, відтворювати власні цінності й співставляти їх із реальністю. Індивід із високою совісністю сильніше, ніж індивід із низьким рівнем совісності, прагне бути зрозумілим оточуючими, що дозволяє йому бути прийнятим. Діяльність у сфері: “Людина – Людина” передбачає, що особистість має поєднувати у власній свідомості різні, не завжди співвідносні моделі реальності, точки зору, позиції. Саме “фактор h” дозволяє все це досягнути. Утім, потяг до життя надає змогу бути гнучким, “не зацикловатися” на певних картинах світу, динамічно сприймати живу людську реальність.

Інший патерн – “фактор k” у поєднанні із прийняттям - неприйняттям. Адаптивні стратегії у самоорганізації полісистемної цілісності особистості, що використовують студенти-політологи, філологи, у порівнянні із неадаптивними виявили стабільність внутрішнього світу, не зважаючи на будь-які впливи зовнішньої реальності. Некомунікабельні, розсудливі, ригідні, послідовні і водночас з яскраво вираженим “фактором р” (поширення влади), вони створюють власні когнітивні конструкти, що уможливають рівновагу системи і є стабільною передумовою самозбереження в процесі саморганізації полісистемної цілісності особистості. Означені конструкти можуть уважатися іншими спрощеними, але вони задовольняють потребу суб’єкта у стабільності внутрішнього світу. Усе це дозволяє означеній групі студентів бути традиційними носіями

класичних знань і стратегій у самоорганізації полісистемної цілісності особистості, поведінці.

Стосовно “неадаптивних” у процесі самоорганізації полісистемної цілісності особистості студентів-політологів, філологів варто вказати, що серед них виокремлюються два патерни, які заважають успішному процесу самоорганізації цілісності особистості: – 1) “фактор k” у поєднанні із залежністю від групи та інтроєкцією (+) або негативізмом (-); 2) “фактор p” у поєднанні із недостатньою тривожністю та чутливістю, схильністю до категоричності суджень і рішень, потребою у трансформуванні у свідомі (+) чи несвідомі (-) акції потягу. На відміну від адаптивних студентів-політологів, філологів, для обох груп також характерними є недостатність уяви, здатність до абстрагувань, конкретне мислення. Слід зауважити, що в першій групі труднощі пов’язані із особливостями мислення, а в другій – із спілкуванням. Обидва системно-характерологічні патерни, що не сприяють адаптивності процесу самоорганізації полісистемної цілісності особистості, можна охарактеризувати як:

1) комунікабельні, відкриті, але такі, які не можуть мислити абстрактно і самостійно, задіюють крупні, недиференційовані категорії;

2) розмірковують достатньо диференційованими категоріями, але в категоричній формі, виявляють низький рівень комунікативних умінь.

У студентів-психологів факторні типи представлені як серед адаптивних, так і неадаптивних. Успішність самоорганізації полісистемної цілісності особистості студентами-психологами (“активні, практичні, совісні – “толерантні”), на відміну від неадаптивних (“імпульсивні залежні – “сенситивні” та “неемпатійні, самовпевнені, схильні до накопичення”), пов’язана із сміливістю, емоційною стабільністю. Так, “імпульсивні залежні – “сенситивні” сміливі і активні, але рішення приймають хаотично, не керуючись фактами, логікою, стабільними принципами (адаптивні – навпаки). Означені індивіди не відповідають специфічним вимогам галузі, а саме – чіткості, підпорядкованості картини світу особистості професійній реальності, а також стабільності і прогнозованості. “Фактор m”, що має вияв у вигляді хаотичності понять, складність та мозаїчність суб’єктивних категорій, спричинюють певні труднощі у пізнанні та спілкуванні, взаємодії з оточуючими.

Причини “неадаптивності” використання стратегій самоорганізації полісистемної цілісності особистості “неемпатійних, самовпевнених, схильних до накопичення” полягають у їх нечутливості до оцінок, залежності від групових норм. Рівень тривоги є нижчим за “адаптивність”, а також нижчим є почуття провини, проте надвисока самовпевненість. Негативну роль відіграють небажані риси характеру.

Наступний психологічний тип неадаптивних стратегій студентів-психологів – “нестабільні емоційні – саморуїнуючі”. Імовірно, неадаптивність самоорганізації полісистемної цілісності особистості пов’язана у них із вираженими невротичними, депресивними тенденціями. Саме у представників цього типу зустрічається поєднання “фактору k” та

“фактору р”. Очевидно, це також є чинником неадаптивності процесу самоорганізації полісистемної цілісності особистості.

Отже, підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що серед студентів виокремлюються три основні характерологічні патерни, які заважають успішності самоорганізації полісистемної цілісності особистості студентами-психологами:

- 1) самовпевнена нечутливість до оцінок;
- 2) виражена тривожність, напруженість, депресивність;
- 3) динамічні, життєрадісні із зниженим самоконтролем і нелогічним для такого середовища стилем поведінки і мислення. За фактором полісистемної цілісності представники першого типу переважно виявляють “фактор m”, другого – “фактор р”, а третього – “фактор k”.

У **перспективі дослідження** – вивчення особливостей становлення полісистемної цілісності особистості на етапах дошкільного віку, зрілості, пізньої зрілості, а також у людей похилого віку. Не менш нагальною є потреба вивчення проблеми залучення та підготовки педагогів, психологів і батьків до участі у безпосередньому впливові на становлення полісистемної цілісності особистості в навчально-виховних закладах.

Список використаних джерел

1. Гейко Є. В. Психологія цілісності особистості: монографія / Є. В. Гейко. – Кропивницький : Центрально-Українське видавництво, 2016. – 384 с.
2. Geyko E. Psychological features of the manifestation of the poly-systemic integrity of the personality / E. Geyko // Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. – 21 (3). – 2017. – P. 32 – 38.
3. Завацька Н. Є. Системний підхід у вирішенні проблеми реадптації особистості. / Н. Є. Завацька // Теорія і практика управління соціальними системами, 2010. – № 4. – С. 30 – 38.
4. Дорфман Л. Я. Экзистенциальное Я: теоретико-эмпирическая модель для решения экзистенциальных проблем / Л. Я. Дорфман. // Психологическое обозрение, 1998. – № 2. – С. 6 – 19.
5. Культуротвірна функція психологічної науки : монографія [Г. О. Балл, Н. А. Бастун, О. В. Губенко, В. В. Депутат, О. В. Загородня, Ю. М. Крилова-Грек, В. Ф. Литовський, В. О. Медінцев, С. О. Мусатов, І. Є. Раздеоенко]; за ред. Г. О. Балла. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 264 с.

References transliterated

1. Geyko Є. V. Psikhologiya tsilisnosti osobistosti : monografiya / Є. V. Geyko. – Kropivnits'kiy : Tsentral'no-Ukraïns'ke vidavnitstvo, 2016. – 384 s.
2. Geyko E. Psychological features of the manifestation of the poly-systemic integrity of the personality / E. Geyko // Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools.– 21(3).– 2017.– R.32– 38.
3. Zavats'ka N. Є. Sistemniy pidkhid u virishenni problemi readaptatsii osobistosti. / N. Є. Zavats'ka // Teoriya i praktika upravlinnya sotsial'nimi sistemami, 2010. – № 4. – С. 30 – 38.

4. Dorfman L. Ya. Ekzistentsial'noe Ya: teoretiko-empiricheskaya model' dlya resheniya ekzistentsial'nykh problem / L. Ya. Dorfman. // Psikhologicheskoe obozrenie, 1998. – № 2. – S. 6 – 19.

5. Kul'turotvorna funktsiya psikhologichnoï nauki : monografiya [G. O. Ball, N. A. Bastun, O. V. Gubenko, V. V. Deputat, O. V. Zavgorodnya, Yu. M. Krilova-Grek, V. F. Litovskiy, V. O. Medintsev, S. O. Musatov, I. Є. Razdeonenko]; za red. G. O. Balla. – Kirovograd: Imeks-LTD, 2014. – 264 s.

Е. В. Гейко Современные проблемы гуманитарной науки: целостность личности как предпосылка профессиональной зрелости специалиста.

В статье осуществлена попытка психологического анализа проблемы целостности личности как важной предпосылки становления профессиональной целостности будущего специалиста на этапе обучения в вузе. Представлены данные психологического эксперимента, которые освещают особенности целостности личности у студентов будущих психологов, политологов, филологов. Выделены наиболее существенные факторы самоорганизации целостности личности.

Ключевые слова: профессиональная зрелость, целостность личности, самоорганизация полисистемной целостности личности.

E.V. Geiko The modern problems of humanitarian science: the integrity of the individual as a prerequisite for the professional maturity of a specialist.

The article attempts to psychological analysis of the problem of integrity of the individual as a prerequisite for the formation of the professional integrity of the future specialist at the stage of study in the university. The data of the psychological experiment on the features of the integrity of the personality in the students of future psychologists, political scientists, philologists are presented. The most significant factors of self-organization of the integrity of the individual are singled out.

Among the students, three main characterological patterns are distinguished, which impede the success of the self-organization of the polysystem integrity of the individual by students-psychologists:

- 1) self-confident insensitivity to assessments;*
- 2) expressed anxiety, tension, depression;*
- 3) dynamic, cheerful with reduced self-control and illogical for such an environment style of behavior and thinking. According to the factor of polysystem integrity, representatives of the first type mostly find "factor m", the second - "factor p", and the third - "factor k".*

Key words: professional maturity, integrity of the individual, self-organization of the polysystem integrity of the individual.